

Maria Sobieszczyk

"Książka literacka dla dziecka w edukacji wczesnoszkolnej", Elżbieta Szeffler, Bydgoszcz 1998 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 2 (7), 189-191

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maria Sobieszczyk

Recenzja: Elżbieta Szefler — *Książka literacka dla dziecka w edukacji wczesnoszkolnej*

Wydawnictwo Uczelniane WSP, Bydgoszcz 1998, ss. 471

Wydawnictwa Uczelniane Wyższej Szkoły Pedagogicznej wydały w końcu 1998 roku niespotykaną w treści i formie książkę, napisaną przez pracownika naukowego tej Uczelni, Elżbietę Szefler. Jest to „Książka literacka dla dziecka w edukacji wczesnoszkolnej”.

Na oryginalność recenzowanej publikacji ma wpływ kilka jej walorów. Chociaż przeznaczona jest głównie dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, to powinni się nią także zainteresować nauczyciele przedszkoli i poloniści ze szkół podstawowych. Byłoby dobrze, gdyby zajrzeli do niej również wydawcy książek dla dzieci, którzy po jej lekturze będą mogli zweryfikować swoje założenia wydawnicze, dotyczące między innymi niektórych elementów grafiki wydawanych książek. Autorka kieruje swoje rozważania na temat książki literackiej również do przyszłych adeptów zawodu nauczycielskiego, a więc od studentów kolegów nauczycielskich, uczelni pedagogicznych i polonistyki uniwersyteckiej. Chciałaby i, jak sądzę, słusznie, aby jej rozważaniami na temat książki dla dziecka zainteresowali się także rodzice najmłodszych dzieci. To oni przecież najczęściej kupują pierwsze książki swoim dzieciom, a tym samym zaczynają kształtować ich czytelniczą świadomość. Rzadko spotyka się opracowanie tego typu, które miałyby tak szerokiego odbiorcę.

Inny walor tej publikacji to ten, że opublikowane do tej pory prace metodyczne (także bardzo ciekawe) zawierają w swej treści wybrane aspekty pracy z tekstem literackim. Dotyczą one między innymi pracy z lekturą w klasach niższych, pokazują, jak pracować z utworem wierszowanym w klasach I–III, a niektóre zamieszczają jedynie scenariusze rozwiązań metodycznych. W książce Elżbiety Szefler znajdujemy natomiast jej własne przemyślenia, refleksje i wizje dotyczące lektur, innych książek dla dzieci w tym wieku, zestawów zabaw i ćwiczeń z lekturą. Publikacja zawiera także bibliografię adnotowaną literatury fachowej dla nauczycieli klas początkowych za lata 1993–1995. Autorka zamieściła w niej krótkie recenzje o najnowszych pracach zwartych kierowanych do dorosłych, traktujących o różnorodnych problemach literatury dla dzieci oraz wykaz artykułów (w liczbie 358) dotyczących omawianej w publikacji problematyce.

Omawiana praca prócz wstępu, zakończenia, literatury przedmiotu i wspomnianej bibliografii składa się z trzech rozdziałów.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym „*Prezentacja własnych poglądów pedagogicznych dotyczących książki literackiej dla dziecka w edukacji wczesnoszkolnej oraz założeń dydaktycznych w zakresie jej wykorzystania w pracy z uczniami klas początkowych*”, jedna z głównych myśli autorki, rozwijana w dalszych częściach pracy i konkretyzowana, wyraża się w stwierdzeniu: „aby dziecko stało się samodzielnym i świadomym czytelnikiem, musi wzbogacać swe doświadczenia w kontakcie z książką nie tylko poprzez częsty kontakt z coraz to innym tytułem, lecz istotny jest przede wszystkim taki dobór książek, który umożliwi nie tylko refleksję nad pojedynczym utworem, ale pozwoli dziecku dostrzec rozmaite związki łączące różne książki” (s. 12).

W rozdziale drugim „*Założenia programu nauczania początkowego w zakresie pracy z tekstem literackim*” czytelnik znajdzie charakterystykę programu języka polskiego w klasach niższych i prezentację jego związków z programem plastyki w tych klasach. Autorka przedstawia w nim także założenia programu przysposobienia bibliotecznego w nauczaniu początkowym, który obowiązuje w szkole podstawowej od 1983 roku, a chyba rzadko jest nauczycielom znany, a jeszcze rzadziej realizowany. Treści tego rozdziału kończą wnioski dotyczące koncepcji programowych pracy z tekstem literackim w klasach niższych. Autorka stwierdza w nich, iż obowiązujący aktualnie program nauczania języka polskiego posiada wiele niedoskonałości i uchybień. Zmiany, jakie w nim przez ostatnie lata następowały, nie były radykalne, a dokonywana weryfikacja dotyczyła tylko nieznaczących fragmentów treści. W końcowej części rozdziału E. Szeffler stawia szereg zasadniczych pytań o cele i nowe sposoby osvajania dziecka w młodszym wieku z książką, a także o perspektywy nauczycielskiego postrzegania samej książki dla dziecka. Przynajmniej na część z nich próbuje odpowiedzieć nauczycielom edukacji wczesnoszkolnej w kolejnym rozdziale.

Rozdział trzeci został zatytułowany „*Lektury szkolne klas niższych; ich aspekty treściowe i edytorskie*”. Rozdział ten jest najobszerniejszą częścią tej publikacji i składa się aż z siedmiu rozbudowanych podrozdziałów. Autorka dokonała w nim między innymi analizy i oceny aktualnego kanonu lektur szkolnych oraz zaprezentowała nowe lektury poszerzające ten kanon (*Szaraczek* — Mieczysławy Buczkówny, *Wierszykarnia* — Danuty Wawilow, *Magda, Paweł i Ty* — Krystyny Kowaliszyn). Dużo miejsca poświęciła wartości ilustracji w lekturach szkolnych. Zaprezentowała rozmaite wizje ilustratorskie wybranych lektur szkolnych, co przyczyni się — jak sądzę — do zainspirowania nauczycieli klas początkowych do takiej właśnie pracy z lekturami, traktowanej jako jeden ze sposobów, innych niż do tej pory, osvajania dziecka z książką, uwrażliwiania go na wartości treściowe i plastyczne ilustracji, rozwijanie jego procesów myślowych. Interesujący jest także

podrozdział, w którym autorka przedstawia czytelnikom nowe książki znanych autorów, które mogłyby się znaleźć w poszerzonym czy zmodyfikowanym kanonie lektur szkolnych. *Nowe przygody dzieci z Bullerbyn*, *Powrót Pippi*, *Apselutnie... wspaniała!*, są wstępem do interesująco przedstawionych recenzji owych nowych książek dla dzieci, np. *Gwiazdka w Bullerbyn*, *Zabawa choinkowa Pipi*, *Madika z Czerwonego Wzgórza*; wszystkie wymienione stanowią tytuły książek ulubionej autorki polskich dzieci — szwedzkiej pisarki Astrid Lingren. Jeden z podrozdziałów zawiera interesujące propozycje metodyczne do pracy nauczyciela nauczania początkowego z książką literacką dla dziecka. Czytelnik znajdzie w nim koncepcję zeszytu lektur szkolnych, ciekawe zabawy z tytułami utworów literackich, sposoby zachęcania dzieci do czytania i zabaw z książką, „Bigos literacki” i „Sałatkę z bajek”.

Po lekturze tej publikacji mogę stwierdzić, że książka napisana jest zrozumiałym, komunikatywnym stylem, co dodatkowo podnosi jej walory treściowe. Sądzę, że wielość kierunków poszukiwań Autorki oraz penetracja przez Nią nowych obszarów książki literackiej dla dziecka sprawi, że spośród grona licznych odbiorców każdy znajdzie coś interesującego dla siebie.